Всесвітня література

В СЕРЕДНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ

Щомісячний
науково-методичний журнал

- НОРМАТИВНІ ДОКУМЕНТИ
- АВТОРСЬКІ УРОКИ
- ДАЙДЖЕСТ

№ 2 (298). Лютий, 2005

Видається з вересня 1976 року.
До 1993 року — журнал "Русский язык и литература в средних учебных заведениях Украины",
з січня 1993 року до квітня 1996 року — журнал "Відродження".

Головний редактор
І.Я.НЕНЬКО, канд. філол.наук

Редакційна колегія:
О.М.БЄЛЯЄВ, д-р пед. наук;
К.І.БИКОВА, канд. пед. наук;
М.І.БОРЕЦЬКИЙ, канд. філол. наук;
Л.В.ВОЗНЮК, д-р пед. наук;
Є.В.ВОЛОЩУК, канд. філол. наук;
В.В.ГЛАДИШЕВ, канд. пед. наук;
Є.П.ГОЛОБОРОДЬКО, д-р пед. наук;
Т.Н.ДЕНИСОВА, д-р філол. наук;
Д.В. ЗАТОНСЬКИЙ, д-р філол. наук;
Ю.І.КОВБАСЕНКО, канд. філол. наук;
Ж.О.КОШКІНА;
Ю.Б.КУЗНЕЦОВ, д-р. філол. наук;
Л.Ф.МІРОШНИЧЕНКО, д-р пед. наук;
Д.С.НАЛИВАЙКО, д-р філол. наук;
О.М.НІКОЛЕНКО, д-р філол. наук;
Н.Г. ОЗЕРОВА, д-р філол. наук;
С.М.ПРИГОДІЙ, д-р філол. наук;
Г.М.САГАЧ, д-р пед. наук;
С.І.САФАРЯН, канд. пед. наук;
О.В.СУХОМЛИНСЬКА, д-р пед. наук;
Б.Б.ШАЛАГІНОВ, д-р філол. наук;
Л.І.ШЕВЧЕНКО, д-р філол. наук;
Н.І.ШИНКАРУК

Методична рада:
Л.С.ЗІНЕВИЧ, І.М.РАДА,
Л.Л.КОВАЛЬОВА, Т.П.ЧЕРЕДНИК,
Л.В.МЕЛЬНИКОВА, М.Є.ЧУБАРОВА,
В.І.МУРАТОВА, Г.Н.ШАПІРО,
О.П.ПЕРВАК, Ф.М.ШТЕЙНБУК,
І.М.ПЕРЕДЕНКО, В.А.ЮРЧАК,
О.М.ПИСАРЕНКО, О.Д.ЯНЧУК

Заступник головного редактора
Ю.Г.МОРОЗОВ
Відповідальний секретар
Н.Н.ПЛАЧИНДА
Редактор Т.М.ГРЕВЦЕВА
Літературний редактор Н.П.ГАЛАНЕВИЧ

Київ.
Видавництво "Педагогічна преса"
Директор Ю.Б.КУЗНЕЦОВ
Головний редактор О.В.КОСТЕНКО

© "Всесвітня література в середніх навчальних закладах України", 2005

ЗАСНОВНИК
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ЗМІСТ

НОВА ШКОЛА: ПРАКТИКА, ПРОБЛЕМИ

Дорога до "круглого столу" пролягає через Майдан (Протистояння між владою і народом не може бути вичерпане доти, доки не буде залагоджено конфлікт між освітянським олімпом і вчителями-зарубіжниками) — 3

Запрошуємо до розмови

Що б я сказав на "круглому столі" з обговорення статусу курсу "Зарубіжна література" у 12-річній школі — 11

ВОЛОЩУК Є.В. Час збирати каміння (Про оновлення концепції та шляхи подальшого розвитку предмета "Зарубіжна література") — 12

МЕТОДИКА, ПОШУК, ДОСВІД

Методичний лекторій для вчителя зарубіжної літератури "Вивчаємо жанри та стилі в літературі" (Рубрику веде О. М. НІКОЛЕНКО, доктор філологічних наук) — 18

СОЛОШКО Н. І. Методика критичного мислення як інструмент самостійного опанування навчального матеріалу (З досвіду використання цієї методики) — 21

МУРЗО Т. Є. Краще один раз побачити і запам'ятати, ніж сто разів почути ... й забути (Візуалізація інформації як засіб осмислення навчального матеріалу) — 24

КУШИЦЬКА Г. В. Роль проблемно-пошукового методу навчання в організації дослідницької діяльності учнів (З досвіду) — 26

СЕМЕНЮК Т. В., ВИЧЕРОВА Л. В. Урок літератури в контексті проблемно-модульної системи навчання — 28

МЕЛЬНИК А. О. Культурологічні й психолого-педагогічні основи використання навчально-ігрової діяльності під час вивчення літератури у 5 – 7 класах — 30

Фестиваль творчих робіт учнів

ЧУЄНКО Є. Діафільм за повістю В.Г. Короленка "Діти підземелля" — 34

МЕТОДИКА, ПОШУК, ДОСВІД: ЗАВТРА – НА УРОК

5 клас

КОСТЕНКО Ю. В. Виразне читання як засіб осягнення художнього твору (Урок за казкою О.Вайльда "Зоряний хлопчик") — 36

6 клас

КУШИЦЬКА Г. В. Налаштовувати учня на дослідницьку діяльність з першого, вступного, уроку з вивчення теми (Конспект такого уроку ("Презентація творчості Жуля Верна") — 38

7 клас

ГОРБАТЕНКО О. С. Синтез літературознавства й людинознавства (Система уроків за методикою проблемного навчання за оповіданням А. Азімова "Фах") — 39

8 клас

ВІНГЛІВСЬКТ Н. М. Елементи інтерактивної методики – кожному уроку (Система уроків за темою "Література Середньовіччя") — 44

10 клас

ПАРАМОНОВА Л. І. Зітканий із суперечностей поет (Інсценізація за творами Ш.Бодлера) — 49

"Зарубіжна література" у культурологічному контексті — 49

11 клас

МУХОМЕДЖАНОВА С.О. Вчитись сприймати художній твір не як віддзеркалення реального життя, а як реакцію митця на умови буття (Спроба цілісного аналізу роману А.Камю "Чума" (Система уроків) — 50

ПОЗАКЛАСНИЙ ЧАС

КЛИМЕНКО Ж.В. Повторювана неповторність (Організація гурткової діяльності старшокласників з урахуванням специфіки перекладної літератури) — 53

ХИМЕРА Н.В. Відчути, що все починається з любові... (Літературно-музична композиція за творами Й. Акіко, А.Ахматової, Л.Костенко) — 55

У дзеркалі самоіронії. ГОРБАТЕНКО О. С. Краще сміятися, ніж плакати — 58

РОСІЙСЬКА МОВА В ШКОЛАХ УКРАЇНИ

ДАВИДЮК Л. В. Календарное планирование уроков русского языка для 7 класса школ с украинским языком преподавания — 59

ФУРМАН И.М. От речевой разминки – до творческой работы (Урок по теме «Правописание *не* с именами прилагательными») — 61

Пам'яті педагога. наставника — 64

Хроніка — 7

Лист із редакції — 63

сьогодні людина, щоб бути людиною, запитує себе: "Хто ми є, де ми є і куди всі йдемо?"

Послухаймо і ваші роздуми про сенс життя.

Учні читають свої твори.

Тепер стисло кожен сформулюйте ваше розуміння запитання, старого, як світ: для чого живе людина взагалі? Яка мета вашого життя?..

Дякую вам за роздуми, переживання. Мене теж завжди бере в полон, захоплює ця тема. Готуючись до заняття, я теж задумалась над запитанням про сенс буття, і ось мої роздуми щодо цього вічного запитання:

Сива давнина, як пері,
Яка приходить в сни землі,
Щоб пробудить у людства пам'ять.
Сива давнина, як дев,
Який спокусою простору часу
Гнітить щасливу мить
Пізнання сьогодення.
Що є сьогодні?
Корабель в безкраїм океані,
Який несеться вітром із минулого в майбутнє.
Цю пісню вітра —
Бризу солоно-променистих крапель —
Людських страждань та щастя —
Вбираймо до душі, що вічна, —
Так пізнається сенс буття.

Кожна людина власним життям осягає сенс буття, а шлях та сенс існування людства — в мистецтві, історії. Звертаючись до духовних джерел науки, культури, ми пізнаємо сенс буття — красу та духовність існування.

Кожному дається щаслива мить життя, тож намагайтесь прожити його так, щоб у ньому був сенс.

2. Оцінка, самооцінка учнів.

* * *

Завдяки пропонованому програмно-методичному забезпеченню модульно-розвивальна система створює передумови для прискореного психологічного розвитку особистості учня (почуття, думки, моральність, духовність тощо). Чільне місце у цій системі посідає також підготовка підростаючого покоління до соціально активного життя, оскільки кожний учасник навчання є не тільки добувачем наукового знання, а й носієм кращих соціальних норм і культурних цінностей.

Література

Андреев В. И. Эвристическое программирование учебно-исследовательской деятельности: Метод. пособие. — М., 1981.

Єрмаков І. Г. Нова школа України на зламі століть // Постметодика. — 1996. — № 3. — С. 23 — 28.

Модульно-розвивальна система: теорія, технологія, досвід // Рідна школа. — 1997. — № 2. — С. 3 — 23. (Спецвипуск).

Програма "Обдарованість" // Рідна школа. — 1996. — № 7. — С. 67 — 69.

Семенюк Т. В. Творчий пошук педагога-дослідника // Рідна школа. — 1997. — № 2. — С. 14 — 18. (Спецвипуск).

Скаткин М. Н. Совершенствование процесса обучения. — М., 1971.

Огнев'юк В. О., Фурман А. В. Принцип модульності в історії освіти. — Ч. 1. — К., 1995.

Фурман А. В. Модульно-розвивальне навчання: принципи, умови, забезпечення: Монографія. — К., 1997.

Т. В. Семенюк,
кандидат педагогічних наук,
завідувач кафедри управління навчальними закладами освіти та запровадження нових педагогічних технологій;
Л. В. Вичерова,
вчитель ЗОШ І — ІІІ ст. № 10,
Бердичів,
Житомирська обл.

Від редакції. *Шановний учителю! А якої Ви думки щодо проблемно-модульної методики на уроках літератури? Просимо поділитися своїми враженнями про неї. Особливо тут є що сказати вчителям тих шкіл, де впроваджується проблемно-модульне навчання. Чекаємо Ваших листів.*

Культурологічні й психолого-педагогічні основи використання навчально-ігрової діяльності під час вивчення літератури у 5 – 7 класах

Сьогодні відбуваються значні зміни у підходах до вивчення літератури в школі. Вони полягають у наданні пріоритету особистісно орієнтованій педагогіці. Шкільна літературна освіта покликана створити на основі засвоєння літературних знань оптимальні умови для інтелектуального розвитку й самореалізації особистості, виховання громадянина України. У зв'язку з цим сучасний стан методики вивчення зарубіжної літератури вимагає переосмислення. Перевага має надаватися тим видам, прийомам навчальної діяльності, які оптимальні для певного віку дітей і зарекомендували себе як найбільш ефективні. Це, як правило, нестандартні, інтерактивні форми навчання, чільне місце серед яких посідає дидактична гра.

Проблема використання навчально-ігрової діяльності під час вивчення літератури у методичній науці вивчена недостатньо, але останнім часом спостерігається підвищений інтерес до неї. Про це свідчать численні публікації науковців, методистів і вчителів (А. Вітченка, О. Ісаєвої, О. Куцевол, А. Логінова, В. Маранцмана, Л. Мірошниченко, А. Молнар, Є. Пасічника, Л. Чередник та інших).

Як правило, статті вчителів-словесників містять якісь конкретні методичні рекомендації, розповіді про досвід роботи, питання теорії висвітлюються в них тезово. Методичні рекомендації щодо використання ігрових прийомів у процесі вивчення літератури науковців О. Ісаєвої, О. Куцевол, Л. Мірошниченко, Є. Пасічника подаються під кутом певних проблем, зокрема таких, як формування в учнів інтересу до літератури, активізація навчального процесу, розвиток пізнавальних здібностей школярів, їхньої кмітливості, пам'яті, логічного мислення тощо.

На сьогоднішній день у методичній літературі не визначені теоретичні основи використання навчально-ігрової діяльності учнів 5 – 7 класів у процесі вивчення зарубіжної літератури, нез'ясованими залишаються питання про значення, зміст, структуру, умови успішності, особливості організації та використання літературної гри у формуванні читацької культури учнів згаданих класів.

Мета цієї статті — визначити та обґрунтувати культурологічні та психолого-педагогічні основи використання навчально-ігрової діяльності учнів під час вивчення зарубіжної літератури у 5 – 7 класах середньої школи.

В основу використання ігрової діяльності у процесі вивчення зарубіжної літератури покладено поліфункціональність. Основними чинниками, що зумовлюють це використання, на наш погляд, є:

1. Зв'язок гри з мистецтвом і художньою творчістю;
2. Ігровий аспект у літературі, зокрема у дитячій та юнацькій;
3. Особливості сприйняття літератури молодшими підлітками;
4. Творчий характер і значні виховні можливості ігрової діяльності учнів 5-7 класів.

Так, дослідивши праці вчених (К. Гросса, Г. Плеханова, О. Мазаєва, М. Маркова, Л. Столовича та інших) про спорідненість гри та мистецтва, ми дійшли висновків, що їх зв'язок зумовлюється спільною генетичною основою, яка виявляється в тому, що мистецтво зберігає ігрову природу, а відтак наслідує від гри її функції та засоби їх здійснення.

Аналіз наукових концепцій сучасних вітчизняних та зарубіжних дослідників дав змогу виділити ознаки, що споріднюють мистецтво, художню творчість із грою:

— *образність, символічність*, які зумовлюють природу художнього твору та ігрової діяльності (О. Потебня, Д. Овсянико-Куликовський, О. Лосєв, Д. Ельконін, С. Рубінштейн, В. Устиненко);

— *активний і творчий характер* читацької та ігрової діяльності (Д. Овсянико-Куликовський, М. Бахтін, В. Асмус, В. Роменець, В. Дьомін, С. ШМаков);

— *самоцінність* мистецтва та гри, яка виявляється у тому, що у мистецтві, як і в грі, діяльність спрямована на сам процес, а не на результат (В. Шкловський, В. Фаусек, О. Лосєв, І. Кант, Ф. Шиллер, Й. Гейзінга);

— *емоційні переживання*, які є метою мистецтва та ігрової дії (Л. Виготський, В. Фаусек, С. Рубінштейн, В. Мазепа, М. Дьомін);

— *здатність до "перенесення"*, що є специфічною особливістю сприйняття мистецтва і формується у дитячій рольовій грі (Д. Ельконін, М. Марков, В. Роменець);

— *синтез практичної й умовної поведінки* (Ю. Лотман, Л. Столович, В. Устиненко);

— *комунікативна дія*, яка означає, що гра й мистецтво завжди вимагають співучасті (Г. Гадамер, Г. Яусс).

Отже, спільним між грою та мистецтвом є функції, мотивація та результати. Так, вченими підкреслюється, що спільність функцій гри й мистецтва виявляється у вивченні навколишнього світу, засвоєнні досвіду, накопиченого людством, моделюванні таких ситуацій, потрапити в які у реальному житті людина не може.

Гра — не тільки генетично один із витоків словесного мистецтва, а й його органічний компонент, що яскраво простежується у творах для дітей і юнацтва. На думку сучасної дослідниці теорії дитячої літератури М. Славової, ігровий аспект у цих творах виявляється як спосіб бачення й сприйняття світу, як ставлення до дійсності і детермінує образність і жанрове обличчя творів. Більшою чи меншою мірою він присутній у всіх компонентах художнього твору. Гра — це образ і форма у літературному творі для дітей. Так, дослідниця зазначає, що у "белетристичному творі для дітей гра може бути мотивом у тематичному пласті, моделлю системи персонажів, конфліктним ядром і схемою сюжетної побудови, композиційним засобом і мовностильовою фігурою".

М. Славова пояснює ігровий прояв у літературі для дітей на прикладі класичних творів світової дитячої літератури, таких як "Аліса в країні чудес" Льюїса Керролла, "Пригоди Піноккіо" Карла Коллоді, "Вінні Пух" Алана Ал. Мілна, "Пітер Пен" Джеймса Барі, "Пеппі Довгапанчоха", "Малюк і Карлсон" Астрід Ліндгрен та інших. На думку дослідниці, художній світ у цих творах створений авторами відповідно до світогляду дитини, дійсність відображена крізь призму дитячої гри.

Так, образ Пеппі Довгапанчохи, наприклад, — літературний еквівалент бажання дитини бути сильною, все вміти й жити без будь-яких обмежень з боку дорослих. Це бажання умовно реалізується в грі або, як у даному разі, в художньому творі, але побудованому подібно до гри. У повістях про Карлсона гра й народжені в ній образи-фантазії є "втечею" дитини від самотності серед дорослих, які її не розуміють. Подібний підхід до гри відзначає дослідниця і в творі Джеймса Баррі "Пітер Пен", у якому автор захоплено розповідає про дитинство й чарівність дитячої гри, залучаючи таким чином і читача до комунікативної гри.

Цікавим є також спостереження М. Славової щодо гри як боротьби за щось, змагання. Це простежується у пригодницькій літературі, де пригода функціонує як сюжетна модель і як основний принцип побудови твору. "За схемою пригодницької гри, — зазначає дослідниця, — створені і пригода-подорож, і пригода-таємниця, які в белетристиці для дітей і юнацтва "повторюють", але вже за допомогою дитячих персонажів, архетипні схеми з фольклору й прози для дорослих". Ігровий момент вважають визначальним у детективній і фантастичній літературі вчені О. Добринська та Е. Соколов.

Отже, гра не тільки пов'язана з мистецтвом, художньою творчістю, але є і структурним компонентом художнього твору, допомагає створенню літературних образів, вона сприяє розвитку уяви, образного мислення читача, його здатності до "перенесення". Не менш важлива й інша функція гри — здатність формувати світогляд, художню свідомість письменника, впливати на його творчу індивідуальність, стиль.

Тому, застосовуючи дидактичні ігри на уроках літератури, вчителю необхідно враховувати родову приналежність твору, його жанрову природу, стиль письменника й "виводити" літературні ігри із самого художнього твору. Так, під час вивчення малих фольклорних жанрів уроки літератури доречно побудувати у формі різноманітних змагань, відгадувань, вікторин, що відповідає специфіці цих жанрів.

Зацікавити вивченням ліричного твору, максимально зосередити увагу учнів під час слухання вірша, залучити їх до поетичної творчості допоможуть словникові ігри з такими завданнями:

— з поданих слів, записаних у дві колонки, за допомогою стрілочок утворити рими;
— утворити рими, користуючись словами для довідок;
— змінити граматичну форму наведених слів так, щоб вони римувалися;
— самостійно придумати рими до поданих слів;
— відтворити по пам'яті поетичний твір, вставивши пропущені рими, епітети, метафори;
— скласти власний вірш, використовуючи рими або художні засоби з вивчуваної поезії.

Вивчення епосу можна супроводжувати такими ігровими прийомами, що за своєю природою максимально наближені до природи епічного твору, а саме:

— усне словесне малювання;
— переказ тексту художнього твору від імені персонажів;
— читання за ролями;
— складання діафільму;
— написання кіносценарію;
— створення рекламного ролика, кліпу тощо.

Під час опрацювання драматичного твору доречно запропонувати читання за ролями, інсценування уривка з цього твору, написання режисерських ремарок, створення умовних декорацій, костюмів для виконавців головних ролей та інші.

Вивчення біографії письменника можна організувати у формі уявної подорожі на батьківщину письменника, заочної екскурсії до музею митця, інтерв'ю, ток-шоу, прес-конференції, в яких учні виконують ролі людей різних професій: письменників, журналістів, вчених, режисерів, екскурсоводів тощо.

Як бачимо, ігрові прийоми, за допомогою яких ми пропонуємо вивчення художнього твору та біографії письменника, представлені переважно таким різновидом навчально-ігрової діяльності, як рольова гра. Вона сприяє розумінню авторської думки, стимулює увагу до художніх деталей, розвиває мислення, відтворюючу уяву та здатність сприймати художню умовність. Учасник рольової гри має пам'ятати, що він бере участь в умовній ситуації, але, уявляючи цю ситуацію реальною, має водночас і забувати про це. Отже, опановуючи у грі двоплановість поведінки, підліток готується до повноцінного сприйняття творів мистецтва. А це, на наш погляд, є одним із найголовніших завдань літературного розвитку учнів 5 – 7 класів.

Література

Асмус В. Ф. Чтение как труд и творчество // Вопросы теории эстетики. — М.: Искусство, 1968. — С. 55 — 68.

Бахтин М. М. Эстетика словесного творчества / Сост. С. Г. Бочаров; Прим. С. С. Аверинцева, С. Г. Бочарова. — М: Искусство, 1979.

Выготский Л. С. Воображение и творчество в детском возрасте. — СПб.: Союз, 1997.

Гадамер Г.-Г. Герменевтика і поетика. — К.: "Юніверс", 2001.

Демин М. В. Игра как специфический вид человеческой деятельности // Философские науки. — 1983. — № 2. — С. 54 — 61.

Добринская Е. И., Соколов З. В. Свободное время и развитие личности. — Л.: Знание, 1983.

Кант И. Критика способности суждения // Кант И. Соч. в 6-ти т. — Т. 5. — М: Мысль, 1966.

Лосев А. Ф. Проблема художественного стиля. — К., 1994.

Лотман Ю. М. Тезисы к проблеме "Искусство в ряду моделирующих систем" // Лотман Ю. М. Об искусстве. Статьи. Заметки. Выступления (1962 — 1993). — СПб: "Искусство — СПб", 2000. — С. 387 — 400.

Мазепа В. І. Художня творчість як пізнання. — К.: Наукова думка, 1974.

Марков М. Е. Искусство как процесс. Основы функциональной теории искусства. — М: Искусство, 1970.

Овсянико-Куликовский Д. Н. Язык и искусство. — СПб., 1885.

Роменець В. А. Фантазія, пізнання, творчість. — К.: Наукова думка, 1965.

Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии. — М., 1946.

Славова М. Волшебное зеркало детства. Статьи о детской литературе. — К.: Виробничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2002.

Славова М. Попелюшка літератури. Теоретичні аспекти літератури для дітей. — К.: Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2002.

Столович Л. Н. Жизнь — творчество — человек: функции художественной деятельности. — М: Политиздат, 1985.

Устиненко В. И. Место и роль игрового феномена в культуре //Философские науки. — 1980. — № 2. — С. 69 — 77.

Фаусек В. Искусство и игра // Вопросы философии и психологии. Кн. 108 (III). — М, 1911. — С. 300 — 368.

Хейзинга Й. Homo ludens. В тени завтрашнего дня. — М: Изд. группа "Прогресс", "Прогресс Академия", 1992.

Шиллер Ф. Письма об эстетическом воспитании человека // Шиллер Ф. Соч. в 7-мит. — Т. 6. — М: Гослітература, 1957.

Шкловский В. Б. О теории прозы. — М: Советский писатель, 1983.

Шмаков С. А. Игры учащихся — феномен культуры. — М: Новая школа, 1994.

Эльконин Д. Б. Психология игры. — М.: Педагогика, 1978.

Яусс Г. Р. Естетичний досвід і літературна герменевтика (фрагменти) //Антологія світової літературно-критичної думки XX ст. / За ред. Марії Зубрицької. 2-е вид., доповнене. — Львів: Літопис, 2001. — С. 369 — 403.

А. О. Мельник,
Київ

Фестиваль творчих робіт учнів

Діафільм за повістю В. Г. Короленка "Діти підземелля"

Прагнучи виховати творчу особистість засобами літератури, вдаюсь і до завдань відповідного характеру — *творчих* (малювання ілюстрацій, складання кросвордів, тестів тощо).

Останнім часом широко практикую такий цікавий, на мій погляд, вид роботи, як створення учнями діафільму до твору, що вивчається. Оскільки завдання досить обсягове, оголошую його заздалегідь. Учні об'єднуються у творчі групи (по двоє-четверо), до яких входять ті, які мають різні здібності: до малювання, словесного опису і навіть організаційний хист (вони забезпечують технічний бік створення діафільму).

Творча робота над діафільмами сприяє виконанню одного з найважливіших завдань вивчення літератури: залучення учнів до вдумливого читання твору, глибокого його осмислення, адже добір матеріалу до діафільму вимагає неодноразового прочитання тексту, виокремлення важливих епізодів, художніх деталей.

Під час виконання такої роботи учні приносять чернетки, звертаються за консультаціями. Я не втручаюсь у процес, обмежуюсь лише деякими порадами. Важливо, щоб дитина самостійно зробила стільки кроків, на скільки вистачить її творчого потенціалу (тому передбачається, що діафільм може охоплювати не весь твір, а й якийсь розділ, фрагмент). Головне — щоб вона, відчувши смак творчої праці, не втратила бажання і надалі здійснювати оригінальні задуми.

Пропоную увазі колег одну із учнівських творчих робіт — учениці Носівської районної гімназії Євгенії Чуєнко.

О. С. Горбатенко,
вчитель-методист Носівської районної гімназії,
Чернігівська обл.